



תשרי התשס"ח



בס"ד

"כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה"

לפרשת נח

שנה, וההתפתחות המהירה דורשת מזון מן החי. זאת ועוד הבדלי החום, חילוף עונות השנה והאקלימים – כל אלה יש בהם טעם להתיר מזון מן החי. על ידי כך האדם תלוי פחות במזון מגידולי קרקע. וכבר פרשנו את דעת חז"ל המתאימה לחקירות הגיאולוגים: לפני המבול היה החם יציב, והצמחיה היתה מרובה, עיי"כ היה שפע של מזון מן הצומח, ולא היה צורך במזון מן החי."

7. בראשית ח' כ"ב

"עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו"

8. רש"י

"לא ישבתו – מכלל ששבתו כל ימות המבול, שלא שמשו המזלות, ולא ניכר בין יום ולילה"
אבל רש"י דוחה את הפירוש הזה ומסביר:

9. המשך הרש"י הירש

"ואולם המסורות המקובלות בידינו מתנגדות להנחה זו. לדעת ר' יצחק בבראשית רבה (לד י"ג) היו זורעים לפני המבול רק אחת לארבעים שנה. היה אביב תמיד, והעונות היו שוות זו לזו: "היה להם אויר יפה כמין הפסח עד עצרת". מזג האויר היה שווה בכל הארץ, והיבשה לא היתה מפוצלת, וכך היתה תחבורה מהירה מסוף העולם ועד סופו "היו מהלכים מסוף העולם ועד סופו לשעה קלה". וכך מוכח שם בפירושו: עונות השנה הנזכרות כאן נתקנו רק אחרי המבול: "מכאן ואילך זרע וקציר וגו'". ושעה שר' שמואל בר נחמני חש בראשו מחמת שינוי מזג האויר, היה מתבדח ואומר "חמי מה עבד לך דרא דמבולא" כלומר ראה מה עשה לנו דור המבול! ... שינוי האקלים שלאחר המבול קצר את חיי האדם. אמור מעתה: טיב הארץ, מעמדה ואקלימה היו שונים לפני המבול, והנחה זאת מתאשרת גם על ידי תוצאות המחקר הגיאולוגי והפיזיקלי-גיאוגרפי."

"אין התורה רוצה בצמחונים, ואין היא סולדת מפני אכילת בשר, נהפוך הוא: מצוה לאכול בשר ביום טוב (ספרי, דברים ט"ז י"א) – על הפסוק ושמת בחגך אומר הספרי שאין שמחה אלא בבשר ויין). אילו היינו במצבנו הפיזי המקורי לא היה מותר לנו לאכול בשר, אך עתה הבשר הוא צורך לאדם."

"אולם, מיד עם היתר הבשר, נכנסות לתקן הלכות מאכלות אסורות. וכן מצונו לאחר מכן, משנתנה תורה לישראל, אין לך מאכל שנאסר בתורה שאינו מאכל מן החי. מתחילה הוא נאסר דרך כלל, וגם אחר כך הותר רק בהגבלות רבות. כנגד זה, אין לך צמח ממיני הצמחים, שהוא אסור באכילה כשהוא לעצמו. חדש, ערלה, וכלאי הכרם תלויים בעניינים אחרים. הפסוק הבא מפרש את איסור אבר מן החי, הרי זה האיסור הראשון מהלכות מאכלות אסורות, והוא נוהג בכל בני נח ולא בישראל לבד!"

1. בראשית פרק א'

כט ויאמר אלהים, הנה נתתי לכם את כל-עשב זרע זרע אשר על-פני כל-הארץ, ואת כל-העץ אשר-בו פרי-עץ, זרע זרע: לכם יהיה לאכלה. ל ולכל-חית הארץ ולכל-עוף השמים ולכל רמש על-הארץ, אשר-בו נפש חיה, את-כל-ירק עשב, לאכלה; ויהי-כן.

א ויברך אלהים, את-נח ואת-בניו; ויאמר להם פרו ורבו, ומלאו את-הארץ. ב ומוראכם וחתכם, יהיה, על כל-חית הארץ, ועל כל-עוף השמים; בכל אשר תרמש האדמה ובכל-דג הים, בידכם נתנו. ג כל-רמש אשר הוא-חי, לכם יהיה לאכלה: כירק עשב, נתתי לכם את-כל.

ד אך-בשר, בנפשו דמו לא תאכלו.

2. רש"י על בראשית פרק ט' פס' ד'

"בשר בנפשו - אסר להם אבר מן החי כלומר כל זמן שנפשו בו לא תאכלו הבשר"

3. רמב"ן על בראשית פרק ט' פס' ד'

"אך בשר בנפשו דמו - כתב רש"י בעוד נפשו בו. בשר בנפשו לא תאכלו, הרי אבר מן החי, ואף דם לא תאכלו, הרי דם מן החי. אם כן יאמר בשר בנפשו ודמו לא תאכלו. וזה כפי הפשט איננו נכון, ולפי המדרש איננו אמת, שלא נצטוו בני נח אלא על אבר מן החי כדברי חכמים (סנהדרין נט.), לא על דם מן החי כדברי רבי חנינא בן גמליאל (שם). אבל פירושו: אך בשר בנפשו, שהיא דמו, לא תאכלו, כי נפש כל בשר דמו הוא"

4. בראשית פרק ט'

ה ואך את-דמכם לנפשותיכם אדרש, מיד כל-חיה אדרשו; ומיד האדם, מיד איש אחיו-אדרש, את-נפש האדם. ו שפך דם האדם, באדם דמו ישפך: כי בצלם אלהים, עשה את-האדם.

5. רש"י

ואך את דמכם - אף ע"פ שהתירתי לכם נטילת נשמה בבהמה את דמכם אדרש מהשופך דם עצמו

לנפשותיכם - אף החונק עצמו אע"פ שלא יצא ממנו דם מיד כל חיה - לפי שחטאו דור המבול והופקרו למאכל חיות רעות לשלוט בהן שנאמר (תהילים מט) נמשל כבהמות נדמו לפיכך הוצרך להזהיר עליהן את החיות

ומיד האדם - מיד ההורג במזיד ואין עדים אני אדרש מיד איש אחיו - מיד שהוא אוהב לו כאח והרגו שוגג אני אדרש אם לא יגלה ויבקש על עונו לימחל שאף השוגג צריך כפרה ואם אין עדים לחייבו גלות והוא אינו נכנע הקדוש ברוך הוא דורש ממנו, כמו שדרשו רבותינו והאלהים אנה לידו במסכת מכות הקדוש ברוך הוא מזמנן לפונדק אחד וכו'

6. הרש"י הירש

"משנשתנו חיי האדם הוא זוכה במזון חדש. מסתבר שגם זה תלוי בקיצור חיי האדם: מה שנעשה עד כה במשך שבע מאות עד שמונה מאות שנה יעשה מעתה במשך שבעים עד שמונים

10. הרב קוק "טללי אורות" פרק ח'

"אולם כשירדה האנושות עם השתכללותה ולא יכלה לשאת את הזוהר האור גדול "ונשברו כליה" היתה ההעתקה מחברת החיים (=הרחקת האנושות מעולם בעלי החי), שהיא מתעלה בהם בעילוי רוחני אמיץ (=רב), עתה נדרשת מאד בקיבוץ (=ריכוז) כוח הצדק והיושר בין בני מינה, למען יוכל אש האלקים, זה הבוהר באור כהה מאד לחמם את הלב אשר נתקרר לרגלי המון החיים וסיבוכיהם. שינויי הדעות מהנטייות, הדרכים והגבולים, דרשו לקבץ את כל חוב מוסרי אל מרכז האנושות לבדה"

11. השוואה בין בריאת העולם להתחדשות העולם:

בריאת העולם בבריאת (פרק א'):	התחדשות העולם המבול (פרק ח'):	לאחר
ורוח אלהים מרחפת על פני המים ויהי מבדיל בין מים למים יקוו המים... אל מקום אחד ותראה היבשה עץ פרי עשה פרי למינו... להבדיל בין היום ובין הלילה	ויעבר אלהים רוח על הארץ וישכו המים ויסכרו מעינת תהום וארבת השמים בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה וידבר אלהים אל נח לאמר: צא מן התיבה אתה... כי בצלם אלהים עשה את האדם כל החיה כל הרמש וכל העוף כל רמש על הארץ	ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם כל נפש החיה הרמשת... ואת כל עוף... נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ
ברכת ה' לאדם הראשון (א') (כח-כט):	ברכת ה' לנח (ט', א-ג):	
ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים: פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על הארץ. ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע... לכם יהיה לאכלה.	ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם: פרו ורבו ומלאו את הארץ ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים... כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה, כירק עשב נתתי לכם את כל.	

12. בראשית רבה, פ"ד, יב

"ומוראכם וחתכם יהיה - מורא וחתית חזרו, ורדיה לא חזרה".

13. מל"א ה', ב-ד

"ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כר סלת וששים כר קמח. עשרה בקר בראים ועשרים בקר... כי הוא ר ד ה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה בכל מלכי עבר הנהר"

14. בראשית פרק א' פס' כו

כו ויאמר אלהים, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו; ויךדו בדגת הים ובעוף השמים, ובהמה ובכל-הארץ, ובכל-הרמש, הרמש על-הארץ:

15. בראשית פרק ו', יב

"וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ"

16. הרמב"ן

"וזה טעם הזכירו איסור שפיכת דמים בכאן מפני היתר השחיטה שהיה המנהג לשפוך דם, כי על דעת רבותינו (סנהדרין נו:) כבר הזהיר אדם הראשון בזה, אבל מפני השחיטה הוצרך לומר התרתי לכם לשפוך דם כל חי זולתי דמכם שיהיה אסור לכם ולכל החיים שלא

היה להם טבע לשפוך אותו".

17. בראשית פרק ח', כא

"לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו".

18. המשך הרב קוק "טללי אורות" פרק ח'

"אבל מהלך האידיאליס ההולכים ומתפתחים לא ישאר סגור לעד. כשם שתצא השאיפה הדימוקרטית החיצונה, על ידי ההשתלמות השכלית והמוסרית הכללית, כש"לא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לדעת את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם" (ירמיהו ל"א ל"ג) כן תצא השאיפה הצפונה למשפטי בע"ח מנרתיקה בבא עתה. ומכשירה הן המצוות המוגבלות לחלק זה ביחוד."

19. דברים פק"ב

כ פי-י-רחיב יהנה אלהיך את-גבלך, כאשר דבר-לך, ואמרת אכלה בשר, פי-תאווה נפשך לאכל בשר--בכל-אות נפשך, תאכל בשר. כא פי-ירחק ממך המקום, אשר יבחר יהוה אלהיך לשום שמו שם, ונבחת מקרן ומצאנך אשר נתן יהוה לך, כאשר צויתך--ואכלת, בשערך, בכל, אות נפשך.

20. רש"י

"בכל אות נפשך וגוי' - אבל במדבר נאסר להם בשר חולין אלא אם כן מקדישה ומקריבה שלמים"
כי ירחק ממך המקום - ולא תוכל לבוא ולעשות שלמים בכל יום כמו עכשיו שהמשכן הולך עמכם

21. הרב קוק

"אמנם גערה נסתרת יש בקמטי תורה באכילת בשר, כי רק אחרי אשר תאמר "אכלה בשר כי תאוה נפשך לאכל בשר" - אז תזבח ואכלת. הנה לא תוכל לעצור בעד נטייתך כי אם על ידי כבישה מוסרית, וזאת הכבישה עוד לא בא עתה, עוד היא נדרשת לך בשביל חוגים יותר קרובים אליך, בשגם ההשתלמות הרחוקה צריכה גם כן, אחרי נפלה, התאמצות חומרית, שמילוי כח זה ידרוש לפעמים את מזון הבשר, שהוא מס המעבר לתקופה יותר בהירה שבעלי החיים אינם פטורים ממנו.

זאת היא מעלתה של המוסריות כשהיא מחוברת למקורה האלקי, שיודעת היא עת לכל חפץ ולפעמים היא כובשת את מעיינה בשביל לקבץ כח לתקופות הבאות, מה שלא יכול קצר רוחה של המוסריות המנותקת ממקורה לשאת ולסבול."

"כשהתאוה הבהמית היתה מתגברת לאכילת בשר, ואז, אם בשר החיים היה כולו בכלל איסור, לא היתה ההריסה המוסרית הנכונה תמיד להמצא בעת הכושר, מבחנת כלל בין אדם ובהמה, חיה ועוף וכל רמש הארץ. הסכין, הגרזן, הגיליוטינה או זרם האלקטרון היה עובר על כולם כאחד, כדי למלאות את הקיבה הזוללת של האנושות המקולטרת (התרבותית)."

"הנה באה המצוה בסדר אכילת בשר בצעדים המובילים אל המטרה העליונה. בעלי החיים המותרים לאכילה הנם מגבילים, מהיותם נאותים לטבעי האדם. כיסוי דם החיה והעוף שהעוול הנעשה עמהם הוא יותר ניכר ובוטל וקרוב להתגלות, הם אינם רובם סמוכים על שלחן האדם, ואינם טרידים אותו בטיפולם ובשכלולם - "אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל וכסה את דמו" הכרת החרפה היא התחלת רפואת המוסר "למען תזכרי ובושת בכפרי לך": כסה הדם! הסתר חרפתך! הפעולות תעשינה את פרוי, בהמשך הזמן תחנכה הדורות. המחאה האילמת כשתבוא עיתה, תהפך לקול מרעים ברעש גדול ואדיר ותצליח את דרכה. ציווי הזביחה במערכת מיוחדת, בהקלת הצער, כבר תופס הוא את הרושם שלא עם דבר של הפקר, עם אבטומט שאין בו רוח חיים הנך עוסק כי אם **נפש החיה**".